

САВЕЗ ПЧЕЛАРСКИХ ОРГАНИЗАЦИЈА ЦРНЕ ГОРЕ

ПЧЕЛАРСТВО

ГОДИНА XXI * ПОДГОРИЦА, МАРТ 2023. * ЦИЈЕНА 1€ * ЗА ЧЛАНОВЕ УДРУЖЕЊА БЕСПЛАТАН

2023.
ЦРВЕНА
МАТИЦА

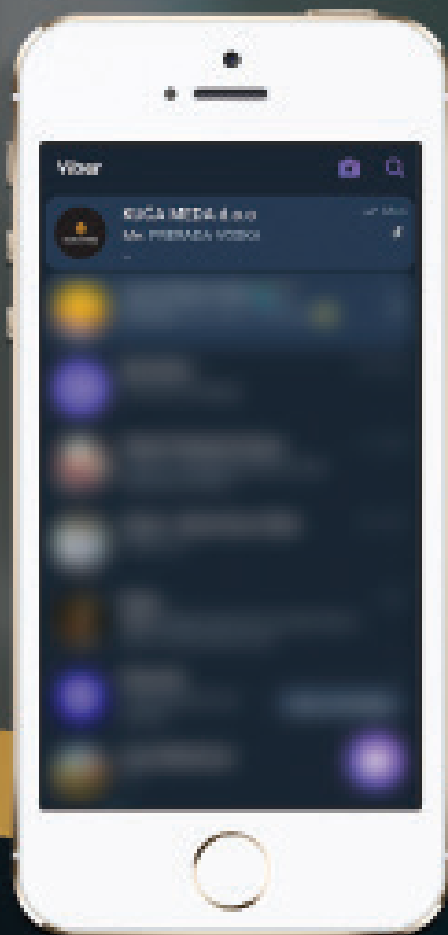
БРОЈ
255

ISSN 1800-5411

9 771800 541000 >

kuća meda
WWW.KUCAMEDA.ME

PRIDRUŽITE SE VIBER GRUPI

Jednostavnim skeniranjem **QR koda** postajete član najbrojnije pčelarske Vajber grupe u Crnoj Gori.

Postani član Vajber grupe i prvi saznaj:

> JAVNI POZIVI I REGRESI

Pravovremeno ćemo vas obavještavati o svim Javnim pozivima i regresima vezanih za pčelarstvo. Dijelićemo savjete i detaljne instrukcije, dokumentaciju i uputstva i na taj način ćete iskoristiti sve mnogobrojne benefite.

> PROMOTIVNI KATALOZI

Dijelićemo promotivni sadržaj cjelokupne ponude iz Kuće meda. Kreiramo kataloge sa najpovoljnijim cijenama i popustima. Obavještavaćemo vas o novim nabavkama.

> SVIJET PČELARSTVA

Nesebično dijelimo iskustva i savjete. Svi članovi grupe mogu komentarisati i učestvovati u raznovrsnim temama vezanim za pčelarstvo u Crnoj Gori.

POSTANI
ČLAN
SKENIRAJ
QR KOD

QR KOD možete skenirati sa bilo kojom aplikacijom za skeniranje QR kodova.

+382 68 844 333

@kucamedacg@gmail.com

Grbe bb, Danilovgrad Crna Gora

SADRŽAJ

ПОТПРЕДСЈЕДНИК ВЛАДЕ ВЛАДИМИР ЈОКОВИЋ И АМБАСАДОР СЛОВЕНИЈЕ У ЦРНОЈ ГОРИ ГРЕГОР ПРЕСКЕР ПОСЈЕТИЛИ „КУЋУ МЕДА“ У ДАНИЛОВГРАДУ 4

ПОКРЕНУТА ИНИЦИЈАТИВА ДА СЕ ФОРМИРА ЕВРОПСКИ ПЧЕЛАРСКИ САВЕЗ 6

МАРТОВСКИ РАДОВИ У ПЧЕЛИЊАКУ 7

ИНТЕРВЈУ СА ЧЛАНОМ УП „ПОДГОРИЦА“ ВРСНИМ ПЧЕЛАРОМ ВУКОТОМ РАДЕВИЋЕМ У ЕМИСИЈИ ЈУТАРЊЕГ ПРОГРАМА РТЦГ „ПЛОДОВИ ЈУТРА“ 8

ЧЛАНОВИ УП „ПОДГОРИЦА“, ЊИХ 42, ПОСЈЕТИЛИ 11. ФЕБРУАРА САЈАМ ПЧЕЛАРСТВА У БЕОГРАДУ 12

ПЉЕВАЉСКИ ПЧЕЛАРИ ИЗ УДРУЖЕЊА „МАТИЦА“ ПОСЈЕТИЛИ 14. САЈАМ ПЧЕЛАРСТВА У БЕОГРАДУ 14

У МОЈКОВЦУ ОДРЖАНА РЕДОВНА СКУПШТИНА УП „ПОТАРЈЕ“ 17

БРОНЗА ЗА „ПАМЕТНУ“ ХИГИЈЕНСКУ ПОЈИЛИЦУ 18

СУСРЕТОПИС - ПЧЕЛАР ЂОРЂИЈЕ БАНИЋЕВИЋ 20

РАДОВИ НА ИСКОРИШЋЕЊУ ЛИВАДСКЕ ПЛАНИНСКЕ ПАШЕ 22

KATALOG

Kuća meda je dom svih pčelara i stremimo tome da taj osjećaj pripadnosti prenesemo pčelarima bez obzira na geografsku udaljenost, broj košnica, uzrast i sve ostalo. Svakom pčelaru u Crnoj Gori moramo pružiti najbolje servise i najbolje mogućnosti za njihove potrebe i zahtjeve koji se traže od Kuće meda. Svi naši proizvodi su dostupni po konkurentnim cijenama. Naš cilj je da Vam pružimo najbolju vrijednost za Vaš novac i najbolju uslugu. Ako imate bilo kakvih pitanja ili želite savjet, slobodno nas kontaktirajte. Zahvaljujemo Vam na povjerenju i radujemo se što ćemo Vam pomoći u vašem pčelarskom poslu.

Savez pčelarskih organizacija Crne Gore Vam pruža besplatne savjetodavne usluge za nabavke koje će biti predmet podrške Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede.

+38268844333
kucamedacg@gmail.com
www.kucameda.me

IMPRESUM

PČELARSTVO
STRUČNO-INFORMATIVNI MJESEČNIK
IZDAVAČ: SAVEZ PČELARSKIH
ORGANIZACIJA CRNE GORE

Adresa: Grbe bb 81412 Danilovgrad,
Telefon: 069/941-505
e-mail: spocg@t-com.me
sajt: www.pcelarstvo.me

ZA IZDAVAČA:
Radule Miljanić

V.D. GLAVNOG I ODGOVORNOG UREDNIKA:
Branislav Kadić (067991226)
e-mail: ninaivlado@t-com.me

TEHNIČKI UREDNIK: Dragan Lučić

LEKTURA: Nataša Dajković

Redakcijski odbor „Pčelarstva“:
Marijan Plantak, predsjednik,
prof. dr Mirjana Bojanić-Rašović,
dr Ratko Ralević, Dragana Šutović,
Slobodan Radović i Šekib Džogović

POKROVITELJ:
MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE,
ŠUMARSTVA I VODOPRIVREDE

Adresa Redakcije:
Grbe bb, Danilovgrad;
ŽR 510-207440-72
CKB, Podgorica
Sa naznakom: Za SPOCG

ISSN 1800-5411

Rješenjem Republičkog sekretarijata za informacije br. 285 od 11. 01. 2001. godine "PČELARSTVO" je upisano u evidenciju javnih glasila Crne Gore. Aktom Republičkog sekretarijata za informacije 04/01-355/2001. godine časopis je oslobođen obaveza plaćanja poreza na promet.

ŠTAMPA:
HKS SPEKTAR
PODGORICA

Puna podrška razvoju pčelarstva

Potpredsjednik Vlade Crne Gore i ministar poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Vladimir Joković i ambasador Republike Slovenije u Crnoj Gori Gregor Presker sa saradnicima posjetili su 10. februara „Kuću meda” u Danilo-gradu. Tom prilikom uvaženi gosti su se upoznali sa sadržajima doma svih pčelara Crne Gore i razgovarali sa predsjednikom Saveza pčelarskih organizacija Crne Gore Radulem Miljanićem i direktorom „Kuće meda” Vladimirom Radulovićem o dosadašnjim rezultatima, planovima i izazovima u sektoru pčelarstva. Govorilo se o radu SPOCG i poteškoćama sa kojima se susrijeću u sektoru pčelarstva a kao glavni problemi navedene su: klimatske promjene i upotreba pesticida, zaštita pčelinjih zajednica od parazita i bolesti kao i falsifikati u pčelarstvu.

Kada su u pitanju klimatske promjene, posljednjih godina su istaknute dosta blage zime, hladna i kišovita proljeća kao i vrela i sušna ljeta, što pravi veliki problem za stvaranje zimske pčele, a to značajno utiče

na uzimljavanje pčelinjih zajednica. Istaknuto je da je falsifikovanje meda globalni problem, koji ne zaobilazi ni našu državu, pa je neophodno da se državne institucije, sa svojim ovlaštenjima, uključe u borbu protiv

ove pošasti.

Na sastanku je naveden primjer kada su prije tri godine, Agencija za bezbjednost hrane i veterinarska uprava izvršile masovnu kontrolu meda na pojedinim lokalitetima. Uzete analize su pokazale da su, uglavnom, svi analizirani medovi bili falsifikati, odnosno da nijesu za ljudsku upotrebu. Istaknuto je i da je veoma problematično ako se i najkvalitetniji med izlaže na neadekvatan način i na neuslovnim mjestima, pa to stvara veoma nepovoljne uslove i uništenje i najkvalitetnijeg meda.

Predstavnicima Ministarstva je predočen problem, da Crna Gora nema naučno istraživačke ustanove koje se bave problemima pčelarstva, a to je neophodno za uspješno pčelarenje. Traženo je od predstavnika Ministarstva da iznađu rješenja i osposobe nekog od mladih veterinara (specijalizacije i usavršavanje za ovu oblast), kojeg bi resorno ministarstvo rasporedilo da svoje obaveze obavlja u Savezu pčelarskih organizacija, a time bi se doprinijelo u rješavanju sve značajnijeg problema kada je u pitanju zdravlje pčela. Takođe, u razgovorima je napomenuto da je u toku izrada Atlasa medonosnog bilja sa popisom pčelinjaka, koji bi trebalo biti završen do polovine ove godine.

PARCELA

Predsjednik SPOCG je od resornog ministra zatražio, ako je moguće, ustupanje katastarske parcele 836, koja se nalazi uz „Kuću meda”, Savezu pčelarskih organizacija na duzi vremenski period, kako bi je Savez kultivisao i priveo planiranim sadržajima, tačnije za „Edukativnu eko pčelarsku stazu sa opservacionom stanicom za pčelarstvo”.

Ministar Joković je naglasio da je o radu „Kuće meda” čuo sve

u afirmativnom smislu, te izrazio spremnost za rješavanje svih tekućih izazova u pčelarstvu, i potvrdio da će, sa svojim saradnicima, učiniti sve što je u njihovoj moći da ih riješe.

-Ovdje sam da učinim sve što mogu. Mora se stati na kraj falsifikovanju meda jer se time destimulišu pravi proizvođači i tu moramo imati nultu stopu tolerancije. Takođe, treba obezbijediti veterinara i njegovu obuku u Sloveniji, ili na nekim drugim adresama, vremenski onoliko koliko bude trebalo, kazao je, između ostalog ministar Joković i obećao da će se angažovati oko

obezbjeđivanja placa u neposrednoj blizini „Kuće meda” i boljeg funkcionisanja centra za selekciju matice. Ambasador Presker je istakao dobru saradnju između Saveza i Ambasade Slovenije u dosadašnjem periodu i sprovođenje zajedničkih aktivnosti vezanih za značaj pčelarstva i podizanje svijesti potrošača meda, uključujući djecu predškolskog i školskog uzrasta. Presker je najavio planirane aktivnosti povodom obilježavanja Svjetskog dana pčela, 20. maja.

G.M.

POKRENUTA INICIJATIVA DA SE FORMIRA EVROPSKI PČELARSKI SAVEZ

Zvaničnom pozivu Hrvatskog pčelarskog saveza da prisustvuje ovogodišnjem 18. međunarodnom sajmu pčelarstva u Gudovcu kod Bjelovara, rado se odazvao i predsjednik SPOCG Radule Miljanić. On je 4. i 5. februara u tom gradu bio u prilici da se upozna sa najnovijim dostignućima u ovoj oblasti, razmijeni korisna iskustva sa kolegama iz okruženja i ujedno proprati niz stručnih predavanja eminentnih profesora na pojedine veoma značajne teme koje su u fokusu svih pčelara. Istim povodom održan je i okrugli sto na temu "Formiranje Evropskog pčelarskog saveza".

- Predstavnici svih šest saveza bivših jugoslovenskih republika su jednoglasno pozdravili i podržali ovu inicijativu sa jasnim stavovima i nadom da će ovaj projekat prihvatiti i savezi zemalja članice Evropske unije. Opšti je zaključak da bi formiranje predloženog saveza dalo višestruke benefite pčelarima na području starog kontinenta, tačnije u Hrvatskoj, Sloveniji Bosni i Hercegovini, Makedoniji, Crnoj Gori, Austriji, Italiji, Poljskoj i drugim evropskim državama. Dogovoreno je da osnovni materijal za pomenutu inicijativu prema EU urade predstavnici Slovenije, Hrvatske i Srbije, rekao je Miljanić i naglasio da će na tom planu konstituenti imati punu podršku i logistiku Saveza pčelarskih organizacija Crne Gore. Takođe, prvi čovjek SPOCG se zahvalio dragim prijateljima iz Hrvatskog saveza na pruženom gostoprimstvu i uspješnoj organizaciji 18. međunarodnog sajma u Gudovcu.

PREDAVANJA

Posebno ineresovanje, učesnici i gosti sajma su pokazali za korisna predavanja poznatih autora mnogih knjiga i naslova o pčelarstvu, a koji su i ovoga puta skrenuli pažnju sadašnjim i budućim pčelarima da se mora ići u korak sa tehnologijom. Na temu "Pčelarstvo u Sloveniji sa naglaskom na organizaciju uzgoja matica" govorio je dr.sc. Peter Kozmus. Zatim je prof. Majkl Mortarino obradio temu "Kontrola varoe na italijanski način-istraživanja i iskustva", dok je prof.dr.sc. Ivana Tlak Gajger upozнала prisutne sa najboljim praksama i inovacijama za održivo pčelarstvo u okviru nacionalnog programa "B-THENET". Zanimljivo je bilo čuti i prof.dr.sc Ivana Franjka koji je govorio o pčelinjim otrovima. Drugog dana za katedrom su bili prof.dr.sc Zlatko Puškadija ("Tehnologija pčelarenja u izazovima klimatskih promjena"), prof.dr. Blagojče Najdovski ("Menadžment masnog tkiva kod pčela i proteinsko gladovanje pčela") i dr.sc. Gordana Duvnjak ("Pravilnik o sektorskim intervencijama 2023.-2027.).

B.K.

MARTOVSKI RADOVI U PČELINJAKU

NAJVAŽNIJI
MJESEC U GODINI

Mart je prelazni mjesec između zime i proljeća, naravno, pod uslovom da je godina po vremenskim parametrima pogodna za obavljanje predviđenih aktivnosti u pčelinjaku. To znači da su normalne dnevne temperature iznad nule i kreću se od 15 do 23°C.

Mart je i prvi mjesec proljeća. Otopljanjem, priroda počinje da se budi, i cvjeta sve veći broj medonosnog bilja (lješnik, vrba, iva, badem, šljiva, trešnja, višnja i ostale medonosne voćke). Cvjetanje može da počne još u februaru zbog izuzetno viših temperatura od prosječnih za taj mjesec.

Mada su pčele još u klubetu, aktivnost pčelinjih društava se sve više povećava. Na srednjim satovima se vidi veliki broj mladih maljavih pčela, koje se postepeno uključuju u kućni rad. Pčele oko legla formiraju vijence sa razrijeđenim medom, koji je potreban za pripremanje hrane larvama. Potrošnja u martu je 7–9 kg meda. Stare pčele sve više izlijeću kako bi donijele nektar, polen i vodu, a mlade pčele vrše svoja prva zajednička oblijetanja u sunčanim danima. Snaga pčelinjih društava se određuje po broju sa-

POJILICE

Sa razvojem legla sve su veće potrebe pčelinjeg društva za vodom i zbog toga, u ovo doba godine, treba obavezno obezbijediti pčelama najzdraviju tečnost na pčelinjaku. Ukoliko se to ne učini, one će same potražiti vodu po potocima i barama. To za njih može biti dodatan napor, a i posebna opasnost jer te bare mogu biti zaražene. Pored toga, ako pčele odu po vodu dalje od pčelinjaka, a u međuvremenu naglo zahladi, mogu na putu do košnice i da uginu.

tova pokrivenih pčelama. Količina legla i jaja određuje se na svakom satu posebno, na osnovu površine pokrivena leglom i jajima. Na osnovu količine i izgleda legla, sudi se i o kvalitetu matice. Ako u košnici ima mnogo legla i radiličke ćelije su pravilne, onda je matica dobra. Jaka pčelinja društva imaju po četiri ili pet cijelih satova sa leglom i jajima.

Osiromašenim društvima pčela, kao i pčelinjim društvima koja imaju matice trutuše ili pčele trutovke, treba odmah dati novu maticu. Takođe, treba promijeniti i matice koje dobro izgledaju, ali slabo polažu jaja ili količina položenih jaja ne odgovara broju pčela i količini hrane.

U pčelinjem društvu mora biti 8-10 kg kvalitetnog meda u svako doba i 2-3 sata sa dobro očuvanom pergom. U slučaju da nema hrane, treba je dati društvu jer će ono izostati u razvoju. Ako imamo meda očuvanog u magacinu, najbolje je dati ram meda u zbijeg košnice, a ako su noću temperature preko 12°C, može se

dati i sirup. Ako nemate rezerve meda i noći su hladne, onda treba dati pogaču.

Ako pođemo od toga da je mart prvi proljećni mjesec, da su dani sve duži i topliji, da je vegetacija krenula i da se javlja i prva proljećna paša, posebno polenska, pčelinja društva su u punom razvojnom zamahu. Polenska paša je posebno važna zato što bez polena nema ni pčelinjeg legla, što znači da nema ni dovoljne reprodukcije pčela. Prema tome, mart moramo prihvatiti kao najvažniji mjesec u godini, kojim počinju ozbiljni radovi na pčelinjaku. Ako neke od tih radova ne izvršimo na vrijeme ili ih uopšte ne obavimo, to može biti kobno za neko pčelinje društvo.

STIMULATIVNA PRIHRANA

Polovinom mjeseca, ako dozvoljavaju vremenske prilike, krajnji ramovi sa medom se otklapaju viljuškom. To se radi brzo. Pri tome se ne otklapa velika površina da ne bi izazvali grabež. Ovo je jedna od najboljih stimulativnih prihrana unutar košnice. Pčela će takav med brzo preraditi i dati mladom leglu ili ga rasporediti tamo gdje je najpotrebnije. Ako napravi grešku u martu, pčelar je teško može ispraviti. Pojilo sa vodom, u zavisnosti od toga koji je sistem davanja vode, treba postaviti na osunčano mjesto, podignuto od zemlje, kako ne bi vodu zagađivale razne životinje, koje bi dolazile na pojilo. Bilo bi poželjno staviti u početku šećer u pojilicu dok se ne priviknu pčele na istu.

Kod pregleda košnice veliku pažnju treba obratiti na vlažnost, jer ako je velika, a ramovi bočni budavi, iste treba izvaditi i zamijeniti. Perga ne smije biti budava, jer pčela može dobiti majsku bolest. Ako imamo rezervne košnice, možemo ih i zamijeniti, a ako je velika vlaga u postojećim, one se trebaju osušiti i očistiti. Prije nego što počne veći

unos nektara, treba uraditi suzbijanje varoe radi čišćenja pčela. Pčelinje zajednice, koje imaju dovoljno kvalitetne hrane u košnici, ujednačenije su i brže se razvijaju, i daju više meda. Otpornije su na bolesti i vitalnije su.

Blagovremenim proširivanjem prostora kod povećane temperature, omogućuje se unošenje i prerada nektara, a da se, pri tom, ne utiče na blokadu matice kod zalijeganja. Sada se i potpuno proširuje leto kako ne bi došlo do zagušenja prilikom izlaska i ulaska pčela. U martu matica povećava polaganje jaja tako da položi čak do 500 dnevno. Pravovremeno izimljavanje pčelinjih društva podrazumijeva pravovremeni i detaljni pregled svih košnica na pčelinjaku, spajanje slabih sa jačim društvima. Treba voditi računa o zdravstvenom stanju slabih društava. Ako se posumnja na nozemu, odnosno krečno leglo, onda ih ne treba spajati. Ako se primijeti da je neko društvo oboljelo od nozeme i da je, kao takvo, opasno za prenošenje zaraze, treba ga uništiti. Svi se zavaravaju da bolesno društvo mogu izliječiti. To nikako ne treba pokušavati, jednostavnije je, i bolje za pčelara, uništiti takvo društvo. Opet, apelujemo na pčelare da ne koriste antibiotike za liječenje pčela, jer oni ne liječe, već samo usporavaju razvoj bolesti, a mi činimo nešto što je protiv svih kodeksa pčelarstva - unosimo svjesno antibiotik u med!

Krajem marta, tačnije poslije 20, treba početi sa stimulativnim prihranjivanjem, po 200 do 300g šećernog sirupa. Međutim, mora biti ispunjen jedan uslov - da su i noći temperature + 12°C. Pčele, izležene iz položenih jaja u drugoj polovini marta i početkom aprila, učestvuju u glavnoj bagremovoj paši. Sva zapažanja potrebno je evidentirati u knjigu radi praćenja pčelinjih zajednica.

DETEKCIJA I OTKLANJANJE NEPRAVILNOSTI

Kako u martu počinje aktivna pčelarska sezona i radovi na pčelinjaku u ovom mjesecu su izuzetno važni za razvoj pčelinje zajednice. Pčelinje društvo u ovom periodu prolazi kroz jedan od kritičnih perioda razvoja, jer u pčelinjem gnijezdu već ima dosta legla i iz dana u dan biće ga sve više, a temperatura se treba održavati na konstantnom nivou bez obzira na vremenske prilike. Zatim, vrši se zamjena pčela novim, a u jednom periodu zimskih pčela je sve manje, što stvara kritičnu situaciju koju će prebroditi samo jake pčelinje zajednice.

I, konačno, već od kraja marta matica počinje da polaže jaja za pčele, koje će učestvovati u bagremovoj paši, pa je vrlo važno da ih je što više. Sasvim je sigurno da je mart veoma važan za razvoj pčelinjih društava, a ako se nešto propusti u ovom mjesecu, ne može se nadoknaditi u pogledu ostvarivanja visokih prinosa meda. Tokom marta broj izleženih mladih pčela je veći od broja uginulih zimskih pčela, pa će društvo krajem marta biti jače nego što je bilo na početku, za oko 10%. Jaka društva su tokom zime trošila malo hrane po jednoj pčeli, pa su sada sposobna da, bez ikakve pomoći pčelara, dočekaju april, ali samo ako imaju dovoljne količine hrane. Poželjno je da se po lijepom i sunčanom vremenu, kada ja temperatura oko 18°C, izvrši prvi detaljan prolječni pregled pčelinjih društava. Ovo je jedan od najvažnijih pregleda u godini. Sve nepravilnosti, ukoliko ih ima, treba tokom pregleda otkloniti, gnijezdo preurediti, ramove sa starim saćem izvaditi, gnijezdo suziti prema jačini pčelinje zajednice, košnicu ponovo utopiti i pažljivo je zatvoriti. Često se dešava, da se prilikom pregleda pčelinjih društava, ustanovi da poneko društvo nema maticu, ili da je u nekom društvu matica postala trutuša, ili da u nekom društvu ima mali broj pčela radilica itd. Sva ona društva gde je uočena neka nepravilnost, treba sanirati, jer, u protivnom, mogu brzo uginuti. Društvima koja nemaju dovoljno hrane, prihranjivanjem treba obezbijediti normalne količine rezervne hrane, sve dok se ne otklone svi nedostaci. U ovom periodu godine počinje se i sa stimulativnim prihranjivanjem. Njime se podstiče da matica polaže veći broj jaja, a društvo da, u cjelini, intenzivnije hrani maticu i leglo, pa se takvo društvo brže razvija. Određivanje stimulativnog prihranjivanja se planira prema klimatskim uslovima, odnosno sa razvojem pčelinje paše. Prihranjivanje se može vršiti dodavanjem 200-300 g šećernog sirupa (razmjera 1:1) svake večeri. Ako u košnici ima dosta meda, mjesto stimulativnog prihranjivanja, mogu se, svakih 3-5 dana, sa ramova napunjenih medom, skinuti voštani poklopci na površini, jednakoj polovini čovječije šake. Taj med pčele preuzimaju i stavljaju ga bliže pčelinjem leglu. Okretanjem cijelih nastavaka za 180 stepeni, takođe se može zamijeniti stimulativno prihranjivanje. Ono se vrši sve dok unos nektara iz prirode ne bude zadovoljavajući tako da stimuliše maticu da polaže veći broj jaja. Pčelari treba da prate unos nektara i da ne dozvole da se cijeli prostor u gnijezdu ispuni i matica blokira, jer tako neće imati prostora da polaže jaja. Zato se vrši povremeno proširivanje gnijezda. Prvo se doda jedan ram sa praznim saćem sa jedne strane legla, a poslije dva do tri dana i sa druge strane legla. Ovim mjerama pčelar pomaže pčelama da lakše održavaju potrebnu mikroklimu, da matica ima bolje uslove za polaganje jaja i da pčele bolje njeguju leglo. Najbolji garant uspješnog prolječnog razvoja je jako uzimljeno društvo, pa su još u XIX vijeku mnogi naučnici preporučivali da se tokom godine formira što više rojeva, kako bi društva koja uzimljavamo imali čime da pojačamo.

izvor: pčelarska literatura i sajтови

INTERVJU SA ČLANOM UP „PODGORICA“ VRSNIM PČELAROM VUKOTOM RADEVIĆEM U EMISIJI JUTARNJEG PROGRAMA RTCG „PLODOVI JUTRA“

RAZVOJ I DALJI PROSPERITET PČELARSTVA U CRNOJ GORI ZAVISI OD MNOGIH FAKTORA, PONAJVIŠE LJUDSKIH I PRIRODNIH

Predsjednik Skupštine i član Upravnog odbora jednog od najoorganizovanijih i najmasovnijih udruženja u našoj zemlji, UP „Podgorica“, vrsni pčelar i ugledni domaćin Vukota Radević je u emisiji jutarnjeg programa RTCG „Plodovi jutra“ govorio o blagodatima ovog divnog zanimanja, ali i o svim problemima koji tište njega i njegove kolege a koje treba prevazići u interesu proizvođača i potrošača.

-Ono što se u zadnje dvije godine moglo zaključiti o pčelarstvu u Crnoj Gori, a da prije svega dolazi od struke, od ljudi koji su direktno zaduženi za razvoj pčelarstva, odnosi se na činjenicu da je pčelarstvo u Crnoj Gori u ekspanziji. Potrebna su ulaganja a manje količine otpada jer da nema pčela ne bi bilo ni nas, ni biljnog i životinjskog svijeta.

-Što kažu iz UP „Podgorica“ kada je u pitanju razvoj pčelarstva u Crnoj Gori, i što mora da uradimo bolje kako bi bilo progresivnije, razgovaramo sa našim gostom Vukotom Radevićem.

Kakva je bila prethodna godina za vas, pčelare?

-Pa zadnjih dvadeset godina pogoršali su se uslovi pčelarenja. Desile su se klimatske promjene, evidentno je globalno zagrijavanje, padaju kisjele kiše, primjećuje se zagađenost sredine, tako da su uslovi pčelarenja mnogo teži. Prije dvije decenije bilo je jednostavnije pčelarenje. Tada smo, sa manje posla, znanja i manje pčela, imali više prinosa meda. Sada priroda mnogo utiče na prihod meda, sa nekih 60-70 %, dok pčelar, svojim znanjem, selidbom, sa nekih 30 % doprinosi prihodu meda. Ja sam prošle godine imao prosječni prihod od nekih 8 kg meda. To nije dovoljno

i nijesam zadovoljan. Bilo je područja u Crnoj Gori sa mnogo više prinosa i ljudi su tamo zadovoljni, ali je bilo i mjesta gdje nije bilo vrcanja.

-Koliko ste saglasni sa izjavom iz 2021. da je pčelarstvo u ekspanziji, ali da fali sredstava i da su prisutna zagađenja?

-Saglasan sam i svaka godina je teža za pčelarstvo. Sve je više problema koje imamo u pčelarstvu i pčelar treba da se edukuje kako bi preduprijedio te negativne pojave. Varoa je napredovala i postala je otporna na mnoge ljekove a uz nju su i virusi. Ona se pojavila 1975/76. Tada su bila prisutna dva-tri virusa, a sad ih ima preko dvadeset. Naglašavam da je smanjen stočni fond, manja je bujna vegetacija, te to direktno utiče na pčelarstvo. Takođe, velika je vrućina, kraći su periodi paše, koja počne rano i rano prestane. Sve su to problemi, koji utiču na razvoj pčelarstva.

-Kako vi izlazite na kraj sa tim izazovima i da li Agrobudžet obuhvata vas pčelare?

-Agrobudžet je obuhvatio i pčelarstvo. U zadnjih dvadeset godina MPŠV prepoznaje probleme pčelara i svake godine se taj budžet povećava. Ove godine je isti kao prošle, s tim da sve ono što se pokazalo korisnim, ostaje u budžetu, a sve ono loše treba da se izmijeni. Mnogo veće pogodnosti biće vezane za mladog pčelara, što nije bio ranije slučaj. Predviđeno je i da se izvrši označavanje pčelinjih zajednica, da svaka pčelinja zajednica dobije svoj identifikacioni broj, obilježen pločicom, kao što je slučaj u stočarstvu.

-Šta će to značiti za pčelare?

-Imaćemo tačnu evidenciju koliko pčelarskih društava imamo u Crnoj Gori jer su neki pčelari učlanjeni, a neki nijesu. U ovom trenutku nemamo evidenciju.

-Država mora više pomoći pčelare. Jeste li saglasni s tim?

-Jesam. Tačno je da se pomoć svake godine povećava, ali to nije dovoljno. Pčelari ne „gledaju u zube“ svakoj pomoći koja dođe, ali, u zadnje vrijeme, oni prepoznaju problem, zajedno sa pčelarskim organizacijama Crne Gore. Razmišljaju kako im se može pomoći i u kojem pravcu će ići ta pomoć.

-Ono što me je zaintrigiralo iz časopisa „Pčelarstvo“

FUNKCIJE I TRADICIJA

Pored pomenutih funkcija, koje veoma pedantno i odgovorno obavlja u matičnom udruženju, Vukota Radević je i predsjednik Komisije za kontrolu kvaliteta i otkup „Crnogorskog meda“ u Savezu pčelarskih organizacija Crne Gore i član UO SPOCG. Za sebe će reći da nije profesionalni pčelar jer u svom gazdinstvu ima „svega“ 50 društava i nekoliko nukleusa. Međutim, kako i na koji način se odnosi prema omiljenom hobiju i sa koliko želje i volje svoje bogato znanje prenosi na mlade, trudeći se da pčelarstvo uzdigne na veći nivo, možemo slobodno reći da je „majstor svog zanata“. Inače, Vukota uspješno nastavlja porodičnu tradiciju dugu skoro četiri vijeka, odnosno šest generacija.

Takođe, Vukota je bio prvi predsjednik pčelarske podružnice „Lijeva Rijeka“, a sada je član UO.

ŠVERCOVANI MED

Pomenuli ste švercovani med te da na naše tržište dolazi med sumnjivim putevima. Što rade institucije i resorno ministarstvo po tom pitanju? Kako švercovani med dolazi na naše tržište? Kako to spriječiti?

Savez pčelara insistira na inspekcijama, koje kontrolišu i provjeravaju taj med. Međutim, kontrola nije dobro sprovedena i na odgovarajućem nivou. Nikada nijesmo dobili neke konkretne rezultate i to se ponavlja iz godine u godinu.

Crna Gora je mala zemlja, prepoznata kao pčelarska destinacija i „bogom data“ za pčelarenje. Pojava švercovanog meda kvari naš imidž, jer mnogi ga kupe i nose „preko granice“, a to u stvari nije crnogorski med. Takva situacija je u korist samo nekim posrednicima i trgovcima, dok su pčelari oštećena strana.

jeste priča o potencijalnoj opasnosti koja prijete zdravlju pčela. Da li se bave institucije tim problemom?

-Sad se radi katastar paša i katastar pčelinjaka i mi, u ovom trenutku, treba da dobijemo informaciju kakvim biljkama raspoložemo, gdje se one nalaze, jesu li pčelinjaci locirani kako bi spriječili prenaseljenost pčelinjih zajednica, odnosno kako bi na pravi način koristili pašu. Pčelarstvo u Crnoj Gori je jedna od najrazvijenijih grana i naše udruženje je najorganizovanije. Naravno da nam informacije iz Časopisa pomažu kako bi uspješnije obavljali svoj posao jer bez usavršavanja i edukacija nema efikasnog pčelarenja.

-Kakva je saradnja pčelarskih udruženja?

-Savez pčelara Crne Gore je jedini savez pčelara u Crnoj Gori, koji je sastavljen od 39 udruženja iz tri regije. Ima 2400 članova a članstvo je na dobrovoljnoj osnovi. Ima 1750 učlanjenih pčelara sa 77 000 registrovanih košnica. Saradnja pčelara se odvija preko Saveza. Međutim, udruženja saraduju i mimo njega. Često članovi jednog udruženja budu na slavi kod drugog, zajednički prisustvuju izložbama i sajmovima meda, druže se na studijskim putovanjima.

Udruženje sa Cetinja je najstarije u Crnoj Gori, dok je udruženje pčelara u Podgorici najveće i ima šest podružnica sa 250 članova.

-Koliko pčelari u Crnoj Gori snabdijevaju naše tržište medom?

U Crnoj Gori se proizvede nešto preko 500 tona meda. Prema podacima Privredne komore, mi smo uvezli iz Srbije oko 190 tona meda. U svijetu se proizvede milion i po tona vrcanog meda, a dva i po miliona tona meda je proizvedeno u laboratorijama. To je program proizvodnje meda, koji u sebi ima 80 % šećera, i toliko je usavršen da, ni analize ne mogu utvrditi koji je med švercovan, a koji nije.

Crnogorski med je prepoznat jer je višecvjetni (pelin, livadski, šumski i planinski med), dok su u okruženju medovi, uglavnom, monoflorni, jednocvjetni (uljna repica, suncokret, bagrem). Mi imamo široku lepezu ljekovitog i medonosnog bilja na raznim nadmorskim visinama. Iz svega navedenog možemo zaključiti da je crnogorski med veoma kvalitetan.

-Možemo primijetiti razliku u boji, gustini i cijeni između medova u supermarketima i onih na sajmovima.

-Predlažem da se kupuje kod poznatih pčelara jer onaj med, koji je pored magistrale, ispred vjerskih objekata, bez deklaracije o porijeklu, je sumnjivog porijekla i kvaliteta. Ako taj med stoji na ulici, na dnevnoj sunčanoj svjetlosti jedan duži period, on gubi svoja ljekovita svojstva i taj med više nije toliko hranljiv. On, kao takav, postaje zaslađivač, ili u pekarskoj industriji sastojak pri pravljenju kolača.

-Kolika cijena upućuje na kvalitet meda?

-Švercovani med, koji je pravljen od 20 % meda, a ostalo su dodaci (enzimi, šećer, invertni sirup itd.), je jeftin. Ne bi trebao da se koristi pri pripremi nekih lijekova. Međutim, toliko savršeno falsifikovan da se teško može prepoznati.

-Kako mi, obični laici, da prepoznamo koji je med dobar, a koji ne? Da li da se vodimo cijenom?

-Teško je prepoznati. Čak i iskusni pčelari ne mogu da prepoznaju taj med. Možda jedan od najlakših načina da se prepozna švercovani med jeste da se uzme presavijena salveta i stavi na sto. Potom se kapne jedna kap meda i sačeka. Ako taj med nije probio prvi sloj salvete, radi se o odličnom medu. Med, koji je sastavljan od tečnosti, odmah će probiti salvetu. Takođe, ako se med cijedi niz kašičicu a ne prekida se nit, radi se o pravom medu.

-Kolika je pčelarstvo skupo zanimaje?

-Pčelarstvo je skupo. Kažu ljudi da pčelarimo iz ljubavi. To nije tako i to potvrđuje pitanje svakog mladog pčelara – koliko jedna košnica donosi meda? Bilo da je neko pčelar iz hobija, zbog tradicije, ili profesionalni pčelar, uvijek mora voditi računa o finansijskom efektu jer je to, na kraju, i motivacija. Pčelarstvo je skupo zanimaje. Svaki pčelar mora nabaviti košnice, rojeve, vrcalicu, dekrystalizator, topionik, kadnicu za otklanjanje poklopaca, kao i drugu opremu, koja se koristi u pčelarstvu. Neizostavan je veliki rad i obavezno prisustvo u pčelinjaku. Dobar pčelar mora imati znanje ali i gajiti veliku ljubav prema pčelama. Poželjno je prisustvo i mentora koji će pčelara početnika uputiti. Za pčelara, koji ima do deset košnica, kažemo da pčelari iz ljubavi i on može obezbijediti med samo za svoju porodicu i prijatelje. Pčelar, koji ima do trideset košnica (dopunska djelatnost), može da zaradi. Profesionalni pčelar je onaj, koji ima više od pedeset košnica. Mi smo ranije govorili da pčelar sa sto košnica može

da živi od pčelarenja. Međutim, danas je situacija drugačija i potrebno je da se uključi porodica kako bi pomogla i time obezbijedila da prihod ostane u porodici.

-Kolika je pčelara, koji imaju sto košnica? Ako govorimo o novcu, to je par hiljada eura.

-Sigurno i više jer je cijena jedne košnice kao cijena jedne ovce. Da bi se neko bavio pčelarstvom, mora, u početku, imati veliki novac, koji ne može nadoknaditi u prvoj godini, čak ne može i za nekoliko godina.

U Crnoj Gori se doprinese pčelarstvom nekih deset miliona eura.

-Imate li neku poruku za MPŠV?

Crna Gora je mala zemlja ali prepoznata po medu. Međutim, nema nijednog veterinara pčelarske struke koji bi se posvetio zdravlju pčela. Predložio bih da se radi na osposobljavanju i usavršavanju ljudi (Slovenija, Francuska, Švajcarska), koji bi svoja znanja prenijeli, mnoge naše dileme i nepoznanice riješili, i tako unaprijedili pčelarstvo u Crnoj Gori.

Savez pčelara je jedino nevladino udruženje, koje ima svoj časopis. List smo štampali svakog mjeseca, godinama. Prije dvije godine, resorno ministarstvo je ukinulo sredstva za časopis, ali je, prošle godine, Upravni odbor Saveza

pčelara Crne Gore, odlučio da se ne dozvoli njegovo ukidanje. Izdavali smo ga, ali nijesmo imali sredstava da izlazi kao dvobroj. Bilo bi dobro obezbijediti sredstva, koja nijesu velika, jer taj časopis nije samo informativni već i edukativni. Predložio bih da svi javni pozivi, od strane Ministarstva prema pčelarima, budu blagovremeni i jednostavniji. Blagovremeni iz razloga što vosak, ako se ne nabavi do kraja maja, zakasnila je njegova primjena za tu godinu. Isti slučaj je i sa maticama, koje se moraju nabaviti do kraja jula.

G.M.

CIJENA

-Je li adekvatna cijena od 15 eura za kilogram meda?

-Mislim da jeste. Prošle godine je kilogram meda koštao 12 eura. Međutim, znate da je sve poskupilo (hrana za pčele, lijekovi, tegle, poklopci, deklaracije, etikete, gorivo i dr.) i velika je inflacija. Naš med je kvalitetan a to pokazuje i njegova cijena.

OBILJEŽENA DECENIJA DVA POBRATIMSKA UDRUŽENJA

Agilno rukovodstvo Udruženja pčelara „Podgorica“, na čelu sa predsjednikom Mirkom Šćepanovićem, organizovali su 11. februara, u duhu tradicije i odličnih prijateljskih odnosa sa kolegama iz Srbije, posjetu nadaleko poznatom, sajmu pčelarstva u Beogradu. Pčelari su pokazali veliko interesovanje za ovo veoma korisno putovanje, tako da su se ovoga puta, čak, 42 pčelara uvjerila u značaj jedne od najprestižnijih smotri pčelarstva u regionu. Takođe, bila je to još jedna dobra prilika za nove priče, razmjenu iskustava i dogodovština, što je kod svih izazvalo puno pozitivnih utisaka i komentara. Kao i prethodnih godina, Sajam je bio posjećen a na jednom mjestu okupio se veliki broj pčelara iz Srbije i zemalja okruženja, zatim proizvođača meda i proizvoda od meda, pčelinjih proizvoda, distributera pčelarske opreme i pribora, hrane za pčele i preparata za zaštitu pčelinjih društava od raznih bolesti, neophodnih svakom pčelarskom gazdinstvu.

Jednom riječju, bilo je za svakog po nešto. To je, takođe, bila prilika da se od iskusnih pčelara i predavača čuju neophodna znanja o radu sa pčelinjim društvima i novi trendovi u tehnologiji pčelarenja, koja se mijenja usljed klimatskih promjena i promjena u prirodnom okruženju. Čini se da je danas očiglednije nego ranije koliki je značaj pčela za prirodu, oprašivanje biljaka i povećanje prinosa, kako i koliki su pozitivni efekti za zdravlje ljudi od konzumiranja meda i pčelinjih proizvoda.

-Naše očekivanje je da se u ovoj oblasti poljoprivrede strateški razmišlja i planski realizuju definisane mjere i aktivnosti, uz adekvatnu finansijsku podršku, u cilju očuvanja i unapređenja pčelarstva u Crnoj Gori i okruženju. Odlazak u Beograd bila je dobra prilika da se sretnemo sa pčelarima i predstavnicima pčelarskih udruženja i lokalnih samouprava regije Šumadija. Druženje je organizovano u administrativnom sjedištu, Kragujevcu, koji je ujedno

i centar Šumadijskog okruga. Dobar domaćin je, i ovoga puta, bio naš iskreni prijatelj Ratko Živanović. On je, zajedno sa osobljem ugostiteljskog objekta „Radovanje“, učinio sve da ovo bude nezaboravan susret. I, zaista je ovo bio divan događaj koji je predstavljao i obilježavanje značajnog jubileja, 10 godina bratimljenja dva udruženja pčelara, prenio je Šćepanović impresije iz Kragujevca.

ISKRENA DOBRODOŠLICA

Ratko Živanović je izrazio veliko zadovoljstvo susretom i desetogodišnjim njegovanjem bratskih i prijateljskih odnosa između pčelara ova dva udruženja. Iznio je očekivanje da će se saradnja razvijati i unapređivati u narednom periodu i da će biti podstrek i drugim udruženjima da razvijaju međusobne ljudske i partnerske odnose, na obostrano zadovoljstvo i u interesu pčelarstva. Tom prilikom on je predao Mirku Šćepanoviću zlatnu plaketu, uz

želje da u zdravlju i bratskoj ljubavi dočekuju i obilježavaju nove i značajnije događaje i jubileje.

Zahvaljujući se na dočeku, gostoprимstvu i zlatnoj plaketi, Mirko je istakao značaj bratimljenja pčelara dva udruženja, rezultate ostvarene u prethodnom periodu i izrazio očekivanje da će se bratski odnosi i saradnja ova dva udruženja i pčelara međusobno razvijati i unaprjeđivati i u narednom periodu. Za to postoji obostrana spremnost i uslovi koji će, svi su uvjereni, biti zdušno podržani od strane lokalnih samouprava, što je *sine qua non* održivog (nešto bez čega se ne može), rentabilnog i uspješnog pčelarstva.

Na kraju, predsjednik Šćepanović je uručio prigodne poklone podgoričkim prijateljima a Ratku Živanoviću ručni sat, kao znak pažnje, međusobnog uvažavanja i poštovanja, i sjećanja na proslavu jubileja.

Zajednički je zaključak da je ovogodišnja posjeta Međunarodnom sajmu pčelarstva u Beogradu bila korisna i uspješna, i da učesnici događaja i dvodnevno putovanja nose lijepe uspomene. Takođe, prenose pozitivne reakcije ostalim članovima, kako bi se, već naredne godine, priključili pomenutoj ekspediciji, što je i potvrda odlične pripreme i organizacije putovanja.

B.K.

ПРИОРИТЕТИ - БОРБА ПРОТИВ ВАРОЕ И КРИВОТВОРЕЊА МЕДА

Пчелари из Пљеваља, њих више од 20, посјетили су 14. Међународни пчеларски сајам у Београду, који је окупио мноштво излагача из Црне Горе, Босне и Херцеговине, Словеније, Хрватске, Турске и земље домаћина.

Путовање је организовао Секретаријат за привреду општине Пљевља, који је обезбидио бесплатан превоз, доручак и ручак и освјежење за пчеларе током пута, као и карте за улазак у дворану. Чланови пчеларског друштва „Матица” обишли су и разгледали штандове 11. фебруара, на којима су, осим богатог избора пчелињих производа, могли да виде и набаве најсавременију пчеларску опрему, литературу, лекове, а и да чују низ корисних стручних предавања од стране доктора наука ветеринарске медицине, Шпанца Хорхе Ривера Гомиса, научног сарадника при Шкотском руралном колеџу, у Инвернесу – Единбург. Др Гомис је годинама био истраживач у лабораторији за пчеларство у Риму, а докторирао је на Универзитету у Мурсији, гдје је предавао Болести пчела и Пчеларство. Он је одржао два предавања, прво о интегрисаном сузбијању варое и протоколима лијечења, а друго о обавјештајној јединици за ветеринарски надзор у пчеларству.

За све пчеларе веома важна и добро позната тема о сузбијању варое, афирмисала је предавање, које се односило на употребу оксалне и мравље киселине.

Између осталог, др Гомис је представио резултате истраживања о учинку регистрованог лијека „Варомед”, у којем су активне оксална и мравља киселина у одређеном односу, у току зимског третирања пчелињих друштава, на простору јужне Европе. Истраживање је вршено при вјештачком прекиду легла и са излованом матицом, гдје је учинак „Варомеда” у просјеку био око 95,6 % уништених вароа у кошници од укупног броја (уз 3,5 % разлике у зависности од друштва, што значи да се учинак кретао од 92 до 99 %). Савремени пчелари препоручују коришћење оксалне киселине током цијеле године као најповољнијег средства за сузбијање варое.

УТИСЦИ

Бранко Јестровић, члан Управног одбора ПД „Матица”, био је један од вођа пута за Београд и истиче да је

веома задовољан посјетом овом сајму.

- Оксална и мравља киселина, за разлику од одређених препарата који могу бити и отровни, не остављају последице ни на пчеле, ни на мед, ни на восак, а уклањају вароу, што их чини изузетно значајним за пчеларе, нарочито оксална киселина, каже Јестровић.

Он истиче да је понуда пчеларских производа на Сајму, у двије пуне сале, била веома богата. Нуђени су, осим бројних врста меда, мед са разним воћем и плодовима, полен, млијеч, прополис, лекови, креме за његу коже и пића са медом. У другој сали је била пчеларска опрема, а пљеваљски пчелари су најчешће куповали дрвене рамове за кошнице, жицу, лекове, хранилице, решетке за скидање прополиса и друго.

- У понуди је била најсавременија пчеларска опрема, од излагача из Србије понајвише, затим из Словеније, БиХ, Хрватске, Турске

...Од савремене опреме која се код нас мало користи, пажњу су ми привукли аутоматски скидачи за отварање рамова, електричне врцаљке разних величина, инкубатори за производњу матица, каде са чишћење рамова, модерни топионици за восак, пластичне кошнице, рамови, платичне сатне основе итд.

Много је било посјетилаца, а међу њима и доста странаца, Мађара, Пољака, Румуна, Грка који су имали добру прилику да купе професионалну опрему по повољним цијенама. Ипак, иако је на Сајму нуђена роба по произвођачким цијенама, повољнијим него у малопродаји, цијене су ове године осјетно веће, него раније, вјероватно због инфлације, закључује Јестовић.

Цијене меда биле су од 1.000 до 1.800 динара или од 8,5 до 15 евра по килограму, док је полен био 10 евра по килограму, што су продавци наводили као веома ниску цијену јер је паритет полена и багременог меда до сада био три према један, али сада је, како продавци истичу због неограниченог увоза, немогуће продати домаћи полен за 3.600 динара или 30 евра.

Јестровић истиче да је, прије свега, значајно за наше пчеларе да виде шта се све нуди на Сајму, да не морају одмах да набаве потребну опрему, већ да могу да се обавијесте о новостима, повољностима, модерној опреми за коју, можда, нијесу ни

ЧЕТИРИ ДЕЦЕНИЈЕ МЕЂУ КОШНИЦАМА

Бранко Јестровић (59) се бави пчеларством већ 40 година, а има селећи пчелињак од око тридесет кошница, које су стационарне на Биочу и у Лијевој Ријеци код Подгорице.

- За сада нећу да ширим пчелињак јер и овако имам доста обавеза око њега. Пензионер сам, моја кћерка има стан у Подгорици, па могу повремено да боравим тамо. Не морам да будем на пчелињаку сваки дан. Највећи посао око пчела се обавља код куће, гдје се припреми сав материјал, који треба за послове на пчелињаку, савјетује Јестровић.

У овом периоду зиме, вјероватно, не треба ништа радити на пчелињаку, мада пчелари дају погаче за прихрану у случају да пчеле немају хране, додаје наш саговорник.

- Колико је блага зима повољна за нас људе, толико може бити и неповољна за пчеле. Када је јака зима, пчеле мирују, не развијају легло и троше мање хране. Са благом зимом почиње ранији развој и потрошња хране, па може доћи до недостатка хране. Сада видим пуне лијеске пчела у пљеваљском крају, гдје пчеле излазе и купе полен на лијескама, које су још окружене снијегом, истиче Јестровић.

знали да постоји, а на куповину могу да се одлуче и касније, неком другом приликом или да је добију уз попусте преко удружења.

- Треба отићи, видјети и упознати се са многим новитетима, видјети производе, опрему, алате, материјале, који би нам могли користити, поготово кад је посјета бесплатна. Потребно је да, као пчелари, користимо повољности и подршке које нам се нуде. Довољно је да имамо регистрован пчелињак

и да смо чланови удружења, па преко МПШВ, Пчеларског савеза и општинских пчеларских удружења можемо да добијамо регресирани врцаљке, топионике за восак, чак, и сублиматоре за оксалну киселину као прошле године. Уз то редовно се дијеле погаче, инвертовани сируп, матице, органски восак, и све то по врло повољним цијенама, које су далеко испод тржишних, додаје Јестровић.

НАПОМЕНА

Јестровић подсећа, нарочито своје колеге пчеларе, да је за ову 2023. годину у Агробуџету општине Пљевља одређено 30 000 евра за подршку набавке пчеларског материјала и опреме, а да постоје најаве да ће у државном Агробуџету Црне Горе за ову годину бити одређено око 300 000 евра за подршку пчеларима.

Преко МПШВ, општине Пљевља, и ПД „Матица”, пљеваљски пчелари већ деценијама имају разне видове подршке, а одлазак на сајмове и скупове пчелара омогућава им да се боље информишу и упознају са савременом опремом и производима. Јестровић је позвао пљеваљске

УЛАЗНИЦА

Јестровић каже да је недостатак код организације Сајма у Београду та што је улазница (вриједности око 4 евра) једнократна, за један улазак у сајамске сале.

- Не дозвољава се излазак из просторија Сајма, тако да пчелари не могу да купе опрему, однесу је до аутобуса или аута па да се врате на Сајам јер би, у том случају, морали да купују нову карту, што сматрам да је неповољност, каже Јестровић.

Он додаје да они пчелари, који желе да купе савремену пчеларску опрему и материјал, могу то да ураде у „Кући меда” у Даниловграду, која је добро снабђевена, али да, нажалост, пљеваљски пчелари ријетко свраћају у њу.

Јестровић, иначе члан Надзорног одбора „Куће меда”, објашњава да пљеваљски пчелари, као и други пчелари у Црној Гори, преко „Куће меда”, имају прилику да бесплатно претопе свој восак, што неки и користе, додуше мало њих.

пчеларе да своје пчелињаке региструју и да се учлане у пчеларско удружење.

- Пандемија короне учинила је да се више пчелара региструје јер је својевремено потврда о регистрованом пчелињаку била потребна да би пчелар могао да се несметано креће између општина и по тритериторији општине, гдје има пчелињак, објашњава Јестровић.

После двије године паузе због пандемије короне, пљеваљски пчелари су поново посјетили београдски Сајам, а Јестровић је, у име руководства ПД „Матица“, најавио традиционални одлазак њихових чланова и на пчеларске сајмове у Ариљу у априлу, и у Београду на Ташмајдану у септембру ове године.

Јестровић је истакао да српска „Кућа меда“ заједно са Савезом пчеларских организација Србије (СПОС) ради на заштити меда од кривотворења, а има много на тржишту, и да су најављена даља улагања у заштиту правог меда.

- „Кућа меда“ у Србији откупљује мед од пчелара, спроводи анализе и својом етикетом гарантује да се ради о правом меду, што, наравно, подиже цијену тога меда, истиче Јестровић.

На Сајму је Родољуб Живадиновић, предсједник СПОС-а, најавио увођење пуне следљивости у производњи меда, у сарадњи са Министарством пољопривреде Србије, које је у претходној години имало највећа до сада улагања у подршку српским пчеларима, од близу милијарду динара или 8,5 милиона евра.

- Увођење пуне следљивости у производњи меда биће и основа за забрану увоза меда, који следљивост

нема, а тако ће се тиме осакатити и домаћи фалсификатори који једноставно неће имати начина да докажу одакле им „мед“. То ће бити главни захтев СПОС-а према Министарству ове године. Пошто ће систем који СПОС предлаже уредити и обиљежавање кошница, за идућу годину, затражићемо од државе, прије свега, повећање нивоа субвенција по кошници, рекао је Живадиновић, на отварању Сајма.

КАКО ОТКРИТИ ПРАВИ МЕД

Јестровић подсјећа на један старински, али веома употребљив и тачан начин откривања правог меда.

- Довољно је да ставите парче свјежег меса у чашу и да га прелијете медом, тако да огрезне у меду. Оставите месо седам дана на собној температури. Ако се месо поквари, значи да то није прави мед, а ако је прави мед месо може да стоји у њему и двије године да се не поквари, каже Јестровић.

Он додаје да мед треба куповати код провјерених пчелара, а не на тезгама поред пута, гдје и прави мед може бити оштећен дјеловањем сунца, као и да се мед чува на хладовитом мјесту, заштићеном од сунца, високих температура и влаге.

Осим варое, која је највећи противник пчела, Бранко каже да нову напаст представљају азијски стршљенови, који једу пчеле.

- Било је пријава штета од оса и стршљенова на неколицини кошница у пљеваљском крају. Потребно је да се, као замке за стршљенове и осе, постављају пластичне боце са пивом,

КОШНИЦЕ ЗА КУЋУ?

На Сајму у Београду, који је ове године имао чак 35 % више посјетилаца у односу на прошлу годину, представљене су бројне иновације у пчеларству, а најбоље су и награђене.

Прво мјесто освојила је иновација фирме „Златна пчела“ (Голден би), власника Слободана Долашевића, а то је „савршени кућни љубимац“, односно кошница која се може држати у свакој кући, а власник, без икаквог контакта са пчелама, може добијати све пчелиње производе, чак и матичну млијеч.

Друго мјесто освојила је иновација „Бихолд“, Петра Пејића, односно рам, који се може ставити у кошницу и дигитално добити слика свега што се налази на раму (полен, легло, мед), а може се ставити и више таквих рамова у кошницу, те све то има и практичну и научно-истраживачку вриједност. Опрема и одговарајућа апликација омогућавају да се прати стање свих параметара у 10 кошница.

Треће мјесто припало је Обраду Дракуловићу из Подгорице за паметну хранилицу са ГСМ праћењем нивоа хране.

сирћетом и мало шећера. Нека друштва се боље бране од оса и стршљенова. Тако сам у једној кошници нашао 30 мртвих стршљенова. Пчеле се скупе у лопту око стршљена, загрију га и убију топлотом, која не може да нашкоди пчели, каже Јестровић.

Против напада медвједа, којих има повремено у пљеваљској општини и широм ЦГ, Јестровић препоручује набавку електричних чобаница за пчелињаке, које се могу добити уз повољности преко удружења.

М. Т.

U MOJKOVCU ODRŽANA REDOVNA SKUPŠTINA UP „POTARJE“

USPJEŠNO REALIZOVANE MNOGE AKTIVNOSTI

U priyatnom ambijentu restorana „Most“, u Mojkovcu, 20. februara, održana je redovna godišnja Skupština UP „Potarje“, kojoj su, pored velikog broja članova ovog uzornog kolektiva, prisustvovali i gosti iz podgoričkog udruženja „Crnogorska pčela“ i udruženja „Kolašin“. Na početku rada sjednice, prisutni su minutom ćutanja odali poštu nedavno preminulom kolegi Radu Vučiniću, najstarijem članu Udruženja. Na dnevnom redu Skupštine bili su izvještaji o radu za prethodnu godinu, zatim Finansijski izvještaj te plan rada za tekuću godinu. Oni su usvojeni bez primjedbi, uz konstataciju da su predviđene aktivnosti za taj period uspješno realizovane te da se uložilo dosta truda i vremena da se svim pčelarima izade u susret, u okviru raspoloživih materijalnih i finansijskih mogućnosti. Prisutne je o svemu detaljno upoznao predsjednik Udruženja Ranko Medojević. Konstatovano je da je prethodna godina bila po prinosu meda osrednja, a po aktivnostima Udruženja jedna od najboljih.

PODRŠKA

- Tokom godine uspjeli smo da obezbijedimo značajna sredstva kroz dva projekta za sadnju medonosnog bilja, koja ćemo realizovati tokom narednih mjeseci. Takođe, imali smo dobru organizaciju po pitanju dopremanja matica iz Podgorice, a najviše zahvaljujući našem prijatelju Miloju Vujaševiću, koji nam uvijek izade u susret. Isto tako ostvarili smo i unaprijedili dobru saradnju sa MPŠV i lokalnom upravom, tako da nam podrška od državnih i opštinskih

institucija nije izostala. Postarali smo se da sve viškove meda od naših članova plasiramo uz pomoć Kuće meda, koja se nalazi na ulazu u Nacionalni park „Biogradska gora“, rekao je Medojević i dodao da su, shodno tradiciji, posjetili više manifestacija i sajмова koji su organizovani u režiji, kako udruženja iz Crne Gore, tako i udruženja iz Srbije. Na Skupštini je, takođe, bilo riječi o budućim javnim pozivima resornog ministarstva i lokalne uprave, koji se tiču nabavke opreme i drugih podsticajnih programa, pa je sugerisano pčelarima da prate datume njihovog objavljivanja kako bi na vrijeme aplicirali za pojedine vidove podrške. Tog dana utvrđena je i članarina koja će za 2023. iznositi 20 eura po registrovanom članu Udruženja.

B.K.

BRONZA ZA „PAMETNU“ HIGIJENSKU POJILICU

Tradicionalni Beogradski sajam pčelarstva koji iz godine u godinu okuplja i privlači sve veći broj aktivnih i potencijalnih pčelara sa svih meridijana, i ovoga puta ostaće u lijepim uspomenu, kako izlagačima, tako i posjetiocima koji su imali što da vide na raskošnim štandovima sa pčelarskom opremom i pčelinjim proizvodima. Ipak, među njima, najviše razloga za zadovoljstvo imao je uzorni član UP „Crnogorska pčela“ Obrad Drakulović koji je za model “pametne” higijenske pojilice od strane stručnog žirija nagrađen bronзанom medaljom. Jednom riječju, isplatio se ogromni trud pedantnog pronalazača, koji nije štedio vremena da, nakon dvije godine, svoje znanje pretoči u djelo i kolegama ponudi spravu koja će olakšati pojedine aktivnosti u pčelinjaku, u ovom slučaju bezbjedno vodopojenje pčela.

Još u aprilskom izdanju našeg časopisa „Pčelarstvo” iz 2021. godine, pisali smo o higijenskoj pojilici za vodu koju je konstruisao Obrad Drakulović iz Podgorice, iskusni pčelar i inovator. I tada smo najavili kapitalni projekat koji će 10. februara dobiti vrijedno priznanje.

-Već nekoliko godina radim na izradi „pametne“ higijenske pojilice za pčele. Ideja da napravim pojilicu nastala je iz praktičnih potreba, jer sam shvatio da ne mogu na adekvatan način obezbijediti vodu za svoje pčele te da se isti problem javlja pčelarima u čitavom svijetu. To me je motivisalo da predano istražujem i radim i, evo, konačno je projekat stigao u pretkomercijalne svrhe. Do sada je napravljeno deset serija prototipa i, sa zadovoljstvom, mogu da istaknem da smo ispunili obećanje i da je projekat ugledao svjetlost dana. Mislim da smo, i na globalnom nivou, pružili mogućnost kolegama da, na mnogo jednostavniji

PREDNOSTI „PAMETNE“ POJILICE

1. Bezbjedno pojenje pčela (Nema utapanja)
2. Spriječena je defekacija u vodi (Nema prenošenja zaraznih bolesti)
3. Mogućnost samostalnog funkcionisanja i priključenja pojilice na sve vrste napajanja (vodovod, prirodni resursi i sve vrste rezervoara)
4. Voda je zaštićena od negativnih uticaja iz spoljne sredine (prljave i kisjele kiše, otpad iz košnice...)
5. Jednostavna za korišćenje (mali utrošak vremena za rukovanje)
6. Mobilna i lagana (pogodna za nošenje prilikom selidbe pčelinjaka)
7. Može se postavljati na mekanim i neravnim terenima (sposobnost samonivelacije do 5 stepeni u odnosu na horizontalu)
8. Veliki broj pčela istovremeno uzima vodu
9. Pčelaru stiže obavještenje (sms) na telefonu kada pojilica ostane bez vode (kada se desi duže odsustvo pčelara)
10. Multifunkcionalno napajanje vodom (Snabdijevanje pojilice vodom iz više izvora istovremeno, garantuje sigurnost napajanja.)
11. Grabljivci pčela ne mogu da uzmu vodu (ptice, stršljeni)
12. Radi bez gubitaka vode
13. Mogućnost stalne izmjene vode (ukoliko se snabdijeva iz neograničenih izvora, rijeke, potoka...)
14. Pojilica se može koristiti za hranjenje pčela

način, pčelama obezbijede najzdraviju tečnost, tako što smo riješili ovaj problem, počeo je priču Drakulović, naglašavajući da se, definitivno po prvi put u svijetu, pojavljuje ovakav uređaj. Prema njegovim riječima prošle su skoro dvije sezone kada je najavljeno tako nešto, i za to vrijeme, može se slobodno reći, urađeno je puno toga.

-Radeći na projektu, ušli smo u drugu fazu i unaprijedili pojilicu korišćenjem „pametne” tehnologije. Pri tom, dobili smo dokument za valorizaciju nacionalnog patenta i nastavljamo sa daljom procedurom kako bi, kada bude sve gotovo, upoznali i Svjetsku organizaciju za intelektualnu svojinu. Na ovom polju imamo stalnu saradnju sa inovaciono-preduzetničkim centrom „TehnoPolisom” iz Nikšića i Ministarstvom nauke i tehnološkog razvoja, kao i odličnu komunikaciju sa profesorima Mašinskog fakulteta u Beogradu koji su nam uradili analizu suštinskog segmenta funkcionalnosti pojilice. Konačno, da bi sve teklo po planu, formirali smo tim koji stalno radi na projektu i povremeno saradjujemo sa više stručnjaka iz raznih oblasti. Učestvovali smo i na takmičenju za najbolju inovaciju u Crnoj Gori i osvojili specijalnu nagradu. Takođe, ušli smo u finale međunarodnog takmičenja inovacija EIT „Jumpstarter” u poljskom Krakovu, što nas je dodatno motivisalo da istrajemo u realizaciji zahtjevnog poduhvata. I satisfakcija za naše napore stigla je na 14. Međunarodnom pčelarskom sajmu u Beogradu, na kojem smo osvojili treće mjesto za najbolju inovaciju. Iskazana je velika zainteresovanost pčelara i dobili smo vjetar u leđa koji nam mnogo znači. Naš Savez pčelarskih organizacija nam je iskazao punu podršku i stavio se na raspolaganje, i zato im dugujemo veliku zahvalnost. Osnovali smo start-up E&T HEALTHY BEE . Kompanija će nastaviti da razvija projekat koji će se vremenom još više afirmisati i, naravno, što je i bio cilj, olakšati domaćinima rad u pčelinjaku, doprinijeti zdravlju i brojnosti pčela i poboljšati kvalitet pčelinjih proizvoda. Napravili smo jedinstven proizvod u svijetu, a to je „ pametna“ higijenska pojilica za pčele koja u potpunosti

rješava problem vodopojenja, obezbjeđujući dovoljnu količinu higijenski ispravne vode i bezbjedno pojenje pčela. Takođe, jedna od većih prednosti je ta što pčelar na daljinu dobija stalnu informaciju o količini vode u pojilici. Veoma je jednostavna za upotrebu i može funkcionisati samostalno sa svojih 20 ili 30 litara vode, zavisno od veličine, ili biti prikopčana na neograničenu količinu vode, dodao je naš sagovornik.

VODA KAO IZVOR ZARAZE

Pojilica je centralno mjesto gdje se okupljaju pčele iz svih košnica na pčelinjaku i veoma često sa više pčelinjaka, što znači da voda iz jedne posude, preko vodonoša, bude razdijeljena svima. U čitavom svijetu, na pčelinjacima, se koriste primitivne pojilice za vodu, koje mogu da presuše i nerijetko predstavljaju izvor zaraznih bolesti. Glavni problem u pčelarstvu su bolesti i njihova transmisija. Jedan od puteva prenosa zaraznih bolesti je voda u pojilici. Kontaminacija vode se može desiti na samoj pojilici, pri uzimanju vode, ili iz daljine. Pčele svoje fiziološke potrebe obavljaju u letu, rasipajući izmet, kao kišu, svud po pčelinjaku, a pojilice su djelimično ili potpuno otvorene, pa dio izmeta, neminovno, završi u njima. Otpad iz košnice inficirane larve i njegovi djelovi razbacuju se po pčelinjaku sa milijardama spora i ovaj otpad, kao i izmet, može dospjeti u vodu i biti izvor infekcije. Ovakav model pojilice uvodi nove standarde kad je vodopojenje u pitanju.

Revolucionaran proizvod površine 1/3 m² obezbjeđuje higijenski ispravnu vodu za preko 50 košnica u vrijeme intenzivne potrošnje.

-Tehničko rješenje je koncipirano da održava konstantan nivo vode na određenoj poziciji dostupnoj pčeli, bez obzira na potrošnju. Poletno sletna površina je prilagođena za slijetanje i polijetanje bez klizanja, pri čemu je pčela ograničena na položaj iz kojeg ne može zagaditi vodu i, koju stojeći na suvom, uzima jednostavno i lako. Po prvi put se primjenjuje tehnika samonivelacije, zahvaljujući kojoj uređaj funkcioniše na nekozistentnim terenima. Naime, po prvi put se primjenjuje takva tehnika koja obezbjeđuje svakoj pčeli zasebni boks iz kojeg uzima vodu. Takođe, po prvi put je omogućeno pčelaru da dobija informacije o nivou vode u pojilici iz daljine i na taj na način ne mora da bude uvijek prisutan u pčelinjaku i da je kontroliše u sudovima, pojasnio je Drakulović.

PLANOVI

Dalji planovi po ovom pitanju odnose se na komercijalizaciju aparata.

Međutim, da bi pojilica ušla u serijsku proizvodnju, potrebna su značajna materijalna i finansijska sredstva s obzirom na to da se radi o zahtjevnoj investiciji. Tačnije, planiramo serijsku proizvodnju kompletne pojilice, od odgovarajuće plastike, u jednoj varijanti, dok u drugoj, ona bi bila izrađena u kombinaciji prohroma i plastike. Do tog trenutka mi ćemo predano raditi i nastaviti sa daljim aktivnostima na ovom projektu, kako bi pojilica što prije ušla u serijsku proizvodnju i, sa pristupačnom cijenom, bila u ponudi svim zainteresovanim pčelarima. Svakako da nam je potrebna finansijska podrška i nadamo se da će nadležne institucije prepoznati važnost projekta s obzirom na činjenicu koliko su pčele važne za planetu i da je projekat veoma značajan na globalnom nivou, istakao je Drakulović i zahvalio se svima koji su, na bilo koji način, uzeli učešća u projektu, uvjeren je Drakulović.

B.K.

Зујање пчела претвара у стихове

Fors iuvat audéndes; prisci senténtia vatis (Claud., Ep. 4)- Судбина помаже храбрима; то је мисао једног старог пјесник (Презаоцу Бог помаже).

Све генерације вриједних и дружељубивих никшићких пчелара имају по једног доајена, а овог пута паде књига на једно слово, као нуклеус на нове матице, али Ђорђија Банићевића у његово радно прегалаштво и едукативне способности доведоше на доајенски трон пчелара после Луке Шофранца, првог школованог пчелара у Црној Гори.

Ђорђије је човјек са „сто заната”, првак у пчеларству, грађевинарству, фотографисању уназад пола вијека, кад су фотоапарати били ријеткост, а и ријетки пјесник, ако не и једини међу пчеларима. Почео је у поодмакним данима објављивати пчеларску поезију у свом омиљеном гласилу „Пчелар”, број 207:

Недавно је проширио поему укључујући још колега, пчеларске сабраће, на челу са својим некадашњим учеником Милорадом Жугићем, који је одавно превазишао свог учитеља, па се сад Ђорђије обраћа Милораду за пчеларске савјете, зимску прехрану, врцање и транспорт и одабир лџетње испаше. Тако је Милорад ушао у Зборник Ђорђијеве пчеларске поезије, која тече као мед из врцаљке:

*Нас три стара пријатеља
остварисмо доста жеља
а Милорад Жугић шета
цијелог нас вози љета
и највиши терет носи
око пчела стално коси
мед повади лијек сипа
добро пази не просипа.*

Ђорђије, сад као и раније зрачи скромношћу и једноставношћу, па неће да се фотографише у пчеларској одори, већ сабрату Милораду лаконски одговори: „Шта ће ми униформа кад их не прехрањујем, намирио сам

Врцање па славље уз гусле

Ђорђије Банићевић, Божов самоуки учитељ пчеларства надарен је за десетерац, па се његова пјесма отпјевала уз гусле на дан 24. маја. Ево стихова.

*Кућа Божа Рашковића, вазда има доста пића.
Па другове скупи старе и позове новинаре,
да га сниме са пчелама, друг је поштен благо нама.
Од свакуд му Бог помаже, е видео да не лаже,
а радан је и вриједан, још да има такав један.
Стално тјера гајбу пива, да се пије гдје почива.
Роштиљ носу месо пржи, ко ће са њим да издржи*

их погачама и како се види, утоплио и од вјетра заштитио”. Уљаник му је на вјетрометном узвишењу изнад простране спратне куће и помоћних објеката, надамак Жељезаре, добрим дијелом изграђених рукама Ђорђија мајстора од „сто заната”.

Ђорђије је дар за стваралаштво, добро домаћинство и љубав према пчеларству однио из родних Цуца, као и његов брат Гојко, просвјетни радник, зидар, воћар који је у безводном кршу крај Ђорђија искрчио и направио дјелић банатско-калифорнијске раванице - оазу мира и спокоја. Такви су Банићевићи - генетика је чудо. Браћа се помажу - благо кућу гради.

Пчелар сретне руке

Од каменог доба и улова дивљих пчела, “дрвеног” пчеларства и првобитне заједнице, ти први ловци - примитивни пчелари дозивали су се и преносили искуство како и на који начин најлакше доћи до станишта дивљег роја пчела у утроби стабала или шупљинама стијена. Искуснији су подучавали млађе, тако је и Ђорђије давао упутства млађим и, незванично, отворио „школу” за пчеларе почетнике. Некима је даривао прву кошницу и много почетничких савјета, као Божу Драшковићу, који сад напредује у пчеларској производњи у селу Заград - Жупа. Он је у свом обимном едукативном раду описменио близу педесет пчелара, који храбро корачају његовим путем са његовом максимом: - Пчеле лијечи од варое, мијењај восак и додавај храну.

Он је и произвођач матица, популарно назван „матичар”. Већ петнаест година не купује матице, него их производи за себе. Неку поклони својим ученицима, као знак сјећања на свог професора. Купљене матице и набављане из Института у Београду су се неефикасно показале, а његове дају бољи принос, производећи здравија легла и масовнија и раднија друштва. Назад деценију просјечно их узгаја до тридесетак, не дозвољавајући ројење на природан - дивљи начин.

Његова је контрола мајка знања!
Наука побјеђује!

Одгаја наследника

Пчеларско едуковање блиједи, ломе године, девета деценија, али се младалачки сналази и ради, а професуру полако, али сигурно преузима његов ученик Милорад Жугић, истакнути пчелар, док он сву

пчеларску љубав, као и родбинску све више преноси на најмлађег унука Матију, Јанковог сина, који му је десна рука и срце из њедара. Десетогодишњак је добар пчелар, почетник, и добар ученик петог разреда Основне школе “Милева Лајовић-Лалатовић”. Традиција се наставља. Не пада ивер далеко од кладе.

Благота Копривица

Радови на искоришћењу ливадске планинске паше

Стационарни пчелари који гаје пчеле на висинама већим од 800 метара имају специфичнији начин рада са пчелама у односу на равничарске, па отуда сам и прихватио молбу главног и одговорног уредника да нешто о томе напишем. У овом и наредном броју нашег часописа покушаћу да пчеларима брдско-планинског подручја изнесем моје виђење - технику неопходних радова у медобрању и припреми пчела за зимовање. Свакако поштујем и друге технике рада искусних колега са наведених простора.

Шта претходи добром медобрању?

Пошто се ради о тексту који ће изаћи у наредном броју часописа, а ливадско-планинска паша креће од јуна и траје неретко до краја августа (хељда), у најкраћем ћу изнети неопходне радове (који претходе успешном медобрању), и завршетку напорних припрема и у новије време, сталне „борбе“ сваког пчелара са природним недаћама које нас прате услед глобалног загревања планете, врло жарких и топлих лета, хладних и дугих зима и др. Познато је да се мај месец врло битно разликује на овим дестинацијама по ономе што се догађа на нашим пчелињацима у односу на равничарске крајеве. За успех у јуну и јулу, па, евентуално, и августу, веома битно је што смо на пчелињацима урадили током овог месеца. Током маја на планини нагли развој цветова дрвенастих биљака, дивље трешње, вишње, шљиве, дивље јабуке, дивље крушке, садног воћа ствара услове, наравно ако време дозволи, за правилан развој пчелињих заједница. Он у сваком случају (поред климатских услова), у многоме зависи од воље, знања и агилности сваког пчелара. Овај пчеларски период могли бисмо назвати „воћна паша“, али ретке

су године у којима остварујемо значајнију бербу воћног меда. Разлог томе су временске (не)прилике. Међутим, било да има или нема воћне паше, озбиљни стационарни пчелари ових подручја припремају пчелиња друштва за тиху и дуготрајну ливадско-планинску пашу тако што предузимају низ радњи и захвата на сваком друштву, којима ће обезбе-

дити квалитативну и квантитативну структуру пчела у кошници. Ако воћне паше има, између осталог, користимо је и за извлачење сатних основа јер је познато да младе пчеле најбоље радиличко саће извлаче управо у воћној пашу. Тада смо у ситуацији да поставимо и рам грађевњак, чиме обезбеђујемо квалитативна својства будућих пчела - мање вароо -

веће радно расположење у кошници! У мојој пчеларској пракси најбоље се показало да, када поставим медиште (ДБ) кошнице (увек користим полунаставке), два рама са воћним медом (други и осми) подижем у медиште, а пчеле на доњим летвицама извуку трутовско саће и залегу те га након затварања исецам и претапам! Овом радњом обезбеђујем две корисне ствари: упошљавање младих восковарица и елиминацију (биолошким путем), дела варое из кошнице. Нарочито је важно упослити младе пчеле при крају маја и не дозволити да „размишљају“ о ројењу. За брдско-планинска подручја (Златар и околина), карактеристично је да воћна паша траје скоро до половине треће декаде месеца маја, када по

ивицама шума, складовима и врзинама почињу да се појављују бројне нектарице. Почетком јуна забеле се читави крајолици због цветања глога, које ће се, у зависности од надморске висине, наставити до краја месеца. Ово је период малог „затишја“, када користимо прилику да још једном преконтролишемо унутрашњост кошнице како бисмо се уверили у снагу сваког друштва појединачно. У овом кратком периоду морамо бити врло опрезни (на-

рочито ако смо одузели неки рам или наставак са воћним медом, или ако захладни), да случајно не остане која кошница без хране. Да се то не би догодило, понекад је неопходно интервенисати стимулативном прихраном а ја у овом периоду користим шећерно-медно тесто.

Зашто шећерно-медно тесто у јуну?

Свим пчеларима на овим подручјима је познато да при крају маја и у јуну кошница има много младих пчела. Ако време захладни, па још ако су те младе пчеле незапослене а у кошницу се додаје сируп у већим количинама, врло брзо ће доћи до ројевог нагона. Управо због тога, искусни пчелари никада у јуну и јулу не практикују додавање сирупа производним пчелињим друштвима, већ ако је неопходно користе погаче –

шећерно медно тесто. Неки пчелари и током медобрања на висинама држе хранилицу са погачом, која има смисла у захлађењу јер пчеле не дирају донети мед већ „грицкају“ погачу а матица нормално наставља са својим активностима – пчелар Колцић Свето.

Због чега треба обавезно прегледати пчелиње заједнице пред почетак ливадско-планинска паше?

Најчешће, мада није искључено, за време воћне паше у брдско-планинском подручју нема ројења (вероватно трутови још увек нису полно зрели). Тада је права прилика да се погледа да случајно нема започетих матичњака. Пошто се приближава озбиљна ливадско-планинска паша, неопходан је преглед

(у трећој декади маја или првој јуна) свих кошница на пчелињаку.

Прегледом утврђујемо:

- са каквом структуром пчела улазимо у дуготрајну тihu пашу;
- са каквим стадијумима легла располажемо у сваком друштву;
- са коликом количином и каквим распоредом хране друштва улазе у главну пашу.

Дакле, овим прегледом утврђујемо која су то пчелиња друштва већ спремна за већи унос нектара, а која морамо, евентуално, да спојимо да би била производна. Потребно је да утврдимо и која ћемо друштва користити као помоћна за неке радове у пчелињаку. Велика дилема код младих (али и неких старијих) пчелара тиче се питања са каквом структуром пчелиње друштво треба ући у ливадску пашу.

Оно што искусни пчелари знају јесте да у ливадској паши кошница (у сваком тренутку), треба да буде пуна излетница. У ливадско-планинску пашу морамо ући са најмање 40% излетница и 35% легла у поодмаклом стадијуму. Да не би било забуне, појаснићемо ову тврдњу. Наиме, паша дивљих планинских ливада је тиха, дуго траје и скоро никада нема интензивнијег уноса. Због тога нектарице-излетнице, свој „товар“ углавном саме смештају у ћелије (евентуално једна приматељица), па отуда је потребно што више њих, а мање кућевних пчела-приматељица.

Када почиње и колико траје планинска ливадска паша?

Ливадско-планинска паша ових подручја, почиње, углавном, око 10. јуна и траје до краја месеца јула. Август месец обилује поленом и нектаром са поља засејаних хељдом (њих је у новије време све више), а отава је реткост уз обновљену белу детелину. Ово је искусвен податак који се базира на цветању појединих значајнијих нектарица почев од мајчине душице и беле детелине, преко зравца, до орњичких великих нектарица међу којима је најпознатији лисичији реп, а по складовима и крајолицима шума сјеруша.

Најиздашније ливадске нектарице на овим просторима су мајчина душица (тимијан и ребраста), бела детелина (пузећа), чешљаста и ливадски различак, звездан и дивља кадуља.

У озбиљној анализи уноса нектара на овој паши у последњих двадесет година, најиздашније су биле 1999. и 2006. а у тренутку писања овог текста може се са сигурношћу (ако не буде значајнијих временских осцилација), узети као добра и 2012. година. У наведеним годинама (изузев 2012.), просечан дневни унос нектара (по поклопцу на пчелињаку), кретао се од 0.8 до 1.5 кг, што говори да свака излетница има довољно времена да депонује свој нектар у ћелије саћа и да јој је евентуално била потребна једна приматељица. Због тога је јако важан велики број излетница у тихој паши. А да бисмо обезбедили да у оваквој

паши буде велики број оваквих пчела, неопходно је, подсећамо, да у мајској воћној паши буде што више затвореног легла из којег ће се до краја маја излећи младе пчеле. Ако нисмо обезбедили овакве услове, мораћемо онда (у време медобрања) из помоћних друштава истрести један до два рама пчела у кошнице за које проценимо, или прегледом утврдимо, да немају довољно излетница. Тако бисмо ојачали њихов излетнички потенцијал.

Карактеристике паше и нашање пчелињих друштава Нагон за ројењем

У пчеларењу на брдско-планинским теренима, да бисмо постигли успех, уз срећу да су нам временске прилике наклоњене, морамо се придржавати неких неписаних правила:

- праћење развоја нектарица (интезитет посете пчела цветницама);
- стално присуство на пчелињаку;
- одржавање уједначене структуре пчелињег гнезда;
- довољно простора за упошљавање младих пчела;
- контролисано присуство хране у плодишту;
- довољно сатних основа, нуклеуса и медишта за интервенције.

Познато је да све нектарице не крећу одједном (мада у новије време нема правила), већ се развијају малтене сукцесивно, па пчелар мора пратити њихов развој. Као пример навешћу ову годину где пчеле скоро да нису, у првих 5-10 дана од појављивања, посећивале мајчину душицу. Отуда и обавеза да се пропрати тај тренд. Такође, температура је услов лучења нектара на брдима те и то треба пратити. Као пример могу навести контакте неких селећих пчелара из Чачка (Милун Мандић и др.), који су пчеле одселили на Пештер али кажу да је слаб унос. Цветнице ливадских паша планинских и брдских подручја су врло специфичне и карактеристичне па их је неопходно добро познавати

и са биолошког становишта. А уједначена структура (коју сам објаснио) пчелињег друштва, поред нектарица, чини главни фактор успеха у медобрању. Присуство пчелара на пчелињаку има значајну важност из разлога што се чешћим посматрањем лета скоро непогрешиво, на основу кретања пчела, може закључити шта се у кошници дешава. Најкраће, хитроћа доласка и одласка у кошницу и из кошнице, много говори о унутрашњем стању у том друштву. Гомилање пчела на полетаљци, „мување“ око лета, по полетаљци и испод, евентуална брада и привидна незаинтересованост радилица, може бити добар знак да се друштво спрема за ројење.

Битно је посебно обратити пажњу на месец јун (нарочито почетак) и првих 15 дана јула. Можда неке колеге сматрају да у ово време не треба ништа радити, осим подметања медишта, но смео бих потврдити да је реалност другачија. Зашто то тврдим? Почетак месеца јуна често буде хладњикав, па и кишовит, (ова година) а пчелиња друштва веома

јака са пуно младих незапослених пчела, те ако има хране у плодишту, ето ројевог нагона. Неке колеге воле да им се пчеле роје (нисам изузетак), али од таквих друштава слаба вајда у медобрању ако пчелар није стално присутан на пчелињаку. Знам да ће неко рећи да је грешка стално отварати кошнице и узнемиравати пчеле, али нема другог начина ако у некој кошници установимо ројеви нагон.

Како обезбеђујем максималан принос на ливадско-планинској паши? Зашто друштва држим на „ивици ројевог нагона“?

Пошто је за нас, стацинарне пчеларе брдско-планинских подручја, једина и главна паша ливада и шума, од круцијалног значаја је какву технику рада пчелар примењује да би је што боље искористио. Моје лично искуство (уз добре временске прилике) је да сва производна друштва, нарочито током месеца јуна и до половине јула, одржавам, малтене, на тзв. „ивици ројевог нагона. Шта тиме постижем, могу одговорити једноставно:

- уједначавање структуре пчелињих заједница;
- велики број радилица у кошници;
- елиминацију ројевог нагона;
- стални доток нектара у медишта.

Све производне кошнице на ливадско планинској паши отварам једном недељно и проверавам структуру њиховог садржаја. Тако се уверавам да ли и колико има легла свих стадијума, колико има меда у плодишту, колико приближно јединки-радилица, и колико има слободног простора на располагању матици за залагање. Ако је природа издашна и има уноса нектара, из плодишта вадим све рамове са медом (наравно, никако оне са леглом и медом) и одлажем у магацин а на њихово место стављам сатне основе чиме постижем два ефекта. Излетнице нектар са ливада складиште у медишта а младе пчеле-восковарице извлаче саће и омогућавају матици да

залеже константно нове ћелије! Тиме уједно избегавам и ројеви нагон. Уколико се, ипак, деси (због личних пропуста, али заиста ретко) да ми нека заједница уђе у ројеви нагон, и ако немам разлога да је пустим (због јако квалитетних матичњака), да затвори матичњаке, обавезно порушим све зачетке матичњака и извршим детаљан преглед да неки случајно не остане. То код таквих кошница понављам сваких 6-7 дана и дешава се (понекад) да, након другог рушења почетка односно отворених матичњака, пчеле их више не извлаче, а након трећег, прича са ројевим нагоном се завршава. Разлог је добра паша – стални доток нектара, помањкање меда у плодишту, вађење понеког рама са леглом за нуклеусе и сталним убацивањем сатних основа. Увек имам довољан број медушта на располагању, тако да правовремено интервенишем, обавезно подмећући их испод оног које је око 80% напуњено. Овакав рад у пчелињаку има епитет „рударског рада“, али се веома исплати.

До када одржавам овакво стање?

Ово све радим најкасније до половине месеца јула. Најчешће мед на стационарном пчелињаку врцам од 10-15 јула (наравно дешава се и раније), а тада се мења техника рада са пчелињим заједницама. Пошто сам плодишта углавном одржавао са максималним леглом и великом количином радилица, након вртања меда неопходно је да се врати „нормална“ структура у плодишту. Наиме, друштва, након вртања, припремам за евентуални нектар од хељде и касније ливадско-планинске нектарице. Као што сам већ појаснио, у плодишту најчешће у ово време имам од 7-9 а понегде и 10 рамова са леглом (отвореним и затвореним). Такво стање се мора одмах изменити а то чиним на следећи начин: Из плодишта таквих кошница вадим 2-3 рама са затвореним леглом и матицом те, уз додатак извученог празног рама, формирам ројеве, односно спајањем и цела друштва. Таквим новоформираним ројевима (друштвима) додајем рамове са медом и пергом из магацина (које сам претходно одузимао од

заједница), а на место извађених рамова са леглом из матичних кошница, додајем оквире са медом и најмање две сатне основе. Свакако у матичном друштву мора остати и једнодневни легла. Иако има уноса из природе, новоформиране ројеве прихрањујем свако вече сирупом у мањим порцијама, а ако случајно нема уноса из природе, обавезно вршим прихрану шећерним сирупом (1:1) са пуним хранилицима. Младе пчеле ће у матичним друштвима брзо извући саће и лагеровати мед а у недостатку матице отпочети изградњу принудних матичњака. Таква друштва имају сасвим довољно времена да се матица оплоди и буде спремна у првој половини августа и током септембра за полагање јаја будућих зимских пче-

ла. Оваквом техником рада, поред младих матица добијених без генетски опредељеног ројевног нагона, ова друштва веома добро очистим од варое. Наиме, након 20-22 дана све истретирам и успех је максималан. На срећу, оваквих друштава немам много на пчелињаку (највише десетак посто) јер када прође ројеви нагон, структура у кошници се полако и природно регулише уз моју мању интервенцију. Познато ми је да нису ретки случајеви код брдских стационарних пчелињака са сличним стањем (након скидања медушта), па ће можда некоме користити овакав начин „санације“ таквог непријатног стања.

Овде сам изнео само један од начина рада у успешном медобрању

на просторима брдско-планинских дестинација, а о узгоју матица, планском разројавању неком другом приликом.

Уместо закључка!

Природа је непредвидива Ливадске паше дивљих планинских подручја су све сиромашније због помањкања сточног фонда. Огроман мањак природног нађубравања утиче на то да многи цветови не луче максимално нектар, па отуда и знатно мањи приноси како за стационарне тако и за досељаване пчеларе. Међутим, сталном стручном едукацијом, усавршавањем и консултацијама са старијим искуснијим пчеларима, уз добру технику рада и максималну мобилност на пчелињаку, још увек се могу постићи солидни

резултати који се могу исказати следећом искуственом констатацијом: Стационарни пчелар у брдско-планинском подручју, који оствари просечан принос квалитетног ливадског планиског меда од 15-20 кг по кошници (поклопцу) у пчелињаку, може се сматрати врло успешним. А то се може постићи ако свако од нас своје жеље и тежње усагласи са биолошким законитостима пчелиње заједнице као и природним агрометеоролошким законитостима подручја на коме пчелари.

Ђоко Зечевић, пчелар
Нова Варош – Златар

Форум: <http://brdsko-planinskorcelarenje.com/forum/index.php>

PČELE I KOMPJUTER

Današnji savremeni kompjuter može da uradi oko dvadeset milijardi operacija u sekundi. Međutim, kako tvrde naučnici pčelin mozak računa 600 puta brže nego i najbolji računar. Pčelin mozak je jako ekonomičan jer troši manje od 10 mikrovata energije. Poređenja radi, jedna sijalica od 100 W potroši energije kao 10 miliona pčelinjih mozgova, a o veličini kompjutera i pčelinjeg mozga ne treba trošiti riječi. Pčela može još štošta što ne može kompjuter. Pčela vidi boje, osjeća miris, može da ide, leti i drži ravnotežu. Može da leti na velike daljine, da pronade izvor nektara, da dođe kući i objasni „sestrama“ gdje je izvor nektara. Prema tome kompjuteri su za njih još u kamenom dobu. Takođe, pčele su veliki hemičari. One mogu da proizvode i dodaju više vrsta enzima medu. Mogu da proizvode vosak i hrane leglo specijalnom hranom. Mogu da se bore za svoju egzistenciju i prognoziraju vremenske prilike. Tempiraju klimatsku kontrolu u jednom sistemu koji kompjuteri ne mogu. Pčele mogu i da čiste. Ovo sve što je rečeno može jedna mala pčela, čak i više bez ičije pomoći i komande dok je kompjuteru potrebno zadati komandu da bi nešto uradio. Naime, on ne može samostalno da radi kao pčela jer mu je potrebna čitava ekipa inženjera, tehničara i programera koje je prethodno neko obučio.

MALI OGLASI

Mijenjam očuvanu, malo korišćenu prohromsku vrcaljku LR sa šest ramova za DB sa četiri rama. Kontakt telefon za sve informacije: 067 691 764 ili viber 068 815 700.

*

Prodajem pčelinjak LR sa pčelama.
Za sve informacije pozovite br. tel. 067255203.

*

Prodajem više pčelinjih društava u DB košnicama sa AV podnjačom kao i otklapač saća. Telefon 067 260 041

*

Prodajem LR šestoramne nukleuse sa mladim maticama, tel 069/066-573

*

Prodajem nukleuse sa 10, 6 i 5 ramova u LR košnicama sa mladim maticama. Bucko Krković 069/560766

*

Prodajem pet pčelinjih društava u DB košnicama sa 12 ramova i sa po dva nastavka. Po jedan nastavak je sa saćem. Cijena 100 eura. Može i kompezacija za VOLVO V. 70 2500 cm³ ili tamić sa kiperom uz doplatu. Radan iz Pljevalja. Za sve informacije pozovite broj telefona 068065120.

*

Prodajem pčele-proizvodna društva na ramovima (bez košnica) LR i DB (pčela se prodaje na 10 ramova, cijena 100 eura). Branko Bataković, član pčelarske organizacije Nikšić br. tel. 068100119.

*

Prodajem 20 DB/12 ramskih društava.
Sve informacije možete dobiti na broj telefona 069 491 936, Nikšić.

*

Prodajem 20 nukleusa LR i 10 DB društava. Za sve informacije pozovite broj tel. 067634560. Risto Borović

*

Prodajem nukleuse i pčelinja društva sa eko ramovima koje pčele same izrađuju. Moguća i kompenzacija za građevinski materijal, zimnicu, drvo za ogrijev i sl. Za sve informacije i eventualni dogovor pozovite br.tel. 067 500 495

*

Prodajem LR društva sa mladim maticama.
Za sve informacije i eventualni dogovor pozovite broj tel. 069490688.

*

Prodajem 10 DB pčelinjih društava (3 sa 12 ramova i 7 sa 10 ramova). Cijena po dogovoru. Kontakt, Boris Gošović, Krzanja, Podgorica br.tel. 069015741

*

Prodajem veću količinu organskih pčelinjih društava kao i nukleusa. Takođe prodajem i matice. Za sve informacije i eventualni dogovor pozovite brojeve telefona 067 537 384 i 069 537 384. Podgorica.

*

Prodajem pčelinja društva u dobrom stanju, u DB košnicama na dva polunastavka i u LR košnicama na tri nastavka. Kontakt osoba, Miodrag Kaščelan, 069 135 435

*

Prodajem povoljno 250 oplodnjaka za uzgoj matica. Tip oplodnjaka LR i Rodna Voja. Tel: 067 446 420, 067 401 047

*

kuća meda
www.kucameda.me

SOJA PROTEIN

pogača za pčele

preporučuje sa kao dodatak ishrani pčela u periodu sezonskog nedostatka polena

**SOJA PROTEIN
INVERTNI SIRUP**

Sastav: **glukoza, fruktoza, saharoza, invertni sirup i soja.**

Kontrolu kvaliteta vrši:
Centar za ekotoksikološka ispitivanja Crne Gore

Rok trajanja: **6 mjeseci.**
Čuvati na suvom mjestu.

Datum proizvodnje: **Utisnut na kutiji.**

Proizvodi: **KUĆA MEDA d.o.o.**
Grbe bb, 81412 Spuž-Danilovgrad, Crna Gora

Kontakt tel: **+382 68 844 333**
E-mail: **kucamedacg@gmail.com**
www.kucameda.me

Partner: **Savez pčelarskih organizacija Crne Gore**
Grbe bb, 81412 Spuž-Danilovgrad, Crna Gora
E-mail: **spocg@t-com.me**

HACCP
Kontrola kvaliteta
Central-Certifikat

3860000450609

1 KG

Proizvodnja pogača u Kući meda obavlja se u registrovanom objektu, broj rešenja Uprave za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove: 060-323/16-0306-366/3.

Trenutno se proizvode tri vrste pogača i to:

KLASIK, IMUNO AKTIV I SOJA PROTEIN.

Osnova za proizvodnju pogača je šećer i invertni sirup. Šećer se melje u turbinskim mlinu koji daje izuzetno fine kristale.

Komponenta koja se dodaje u sve tri vrste pogača je pšenično brašno u koncentraciji do 2% u cilju boljeg sjedinjavanja i vezivanja smjese.

Vaše komentare, primjedbe i sugestije možete nam poslati na E-mail: **kucamedacg@gmail.com**

kuća meda
www.kucameda.me

IMUNO AKTIV

pogača za pčele

za bolji razvoj pčelinjeg društva

PROBIOTIK
BIO PROBIOTIK DOPINISAL
Zdravstvena starija pčela
stariša i mladi
kraljica
Produktima pčela
kontrola pčelarskih organizacija
JACARU HUNĐARU

B+ SUPLEMENT
B+ DOPINISAL
Ljubavna starija pčelinja društva
Bijeli pčelinjski
Ostale pčelinjske
repre i vrbu
Vestru pčelara
JACARU HUNĐARU

Sastav: **glukoza, fruktoza, saharoza, invertni sirup, probiotik, pšenične mekinje, pivski kvasac, eterično ulje i cimet.**

Kontrolu kvaliteta vrši:
Centar za ekotoksikološka ispitivanja Crne Gore

Rok trajanja: **6 mjeseci.**
Čuvati na suvom mjestu.

Datum proizvodnje: **Utisnut na kutiji.**

Proizvodi: **KUĆA MEDA d.o.o.**
Grbe bb, 81412 Spuž-Danilovgrad, Crna Gora

Kontakt tel: **+382 68 844 333**
E-mail: **kucamedacg@gmail.com**
www.kucameda.me

Partner: **Savez pčelarskih organizacija Crne Gore**
Grbe bb, 81412 Spuž-Danilovgrad, Crna Gora
E-mail: **spocg@t-com.me**

HACCP
Kontrola kvaliteta
Central-Certifikat

3860000450793

1 KG

kuća meda
www.kucameda.me

KLASIK

pogača za pčele

Sastav: **glukoza, fruktoza, saharoza, invertni sirup**

Kontrolu kvaliteta vrši:
Centar za ekotoksikološka ispitivanja Crne Gore

Rok trajanja: **6 mjeseci.**
Čuvati na suvom mjestu.

Datum proizvodnje: **Utisnut na kutiji.**

Proizvodi: **KUĆA MEDA d.o.o.**
Grbe bb, 81412 Spuž-Danilovgrad, Crna Gora

Kontakt tel: **+382 68 844 333**
E-mail: **kucamedacg@gmail.com**
www.kucameda.me

Partner: **Savez pčelarskih organizacija Crne Gore**
Grbe bb, 81412 Spuž-Danilovgrad, Crna Gora
E-mail: **spocg@t-com.me**

HACCP
Kontrola kvaliteta
Central-Certifikat

3860000450796

1 KG

Prija
svim
čulima...

Bom
kafa
najboljeg
ukusa i mirisa.

Proizvodi:
Balkan Group Montenegro
81 206 Podgorica